

Društvo - obitelj - kultura

Puškaric, Maja

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:021656>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-22**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

DRUŠTVO – OBITELJ - KULTURA
ZAVRŠNI RAD

PULA, 2021.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

MAJA PUŠKARIĆ
DRUŠTVO – OBITELJ - KULTURA
ZAVRŠNI RAD

JMBAG: 6019831103030781216

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij, Predškolski odgoj

Predmet: Sociologija odgoja i obrazovanja

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Sociologija

Znanstvena grana: Posebna sociologija

Mentor: prof.dr.sc. Fulvio Šuran

PULA, 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Maja Puškarić, kandidat za prvostupnika odgojiteljica predškolske djece ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literature kao što to pokazuju korištene bilješke I bibliografija. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnog ustanovi.

Student:

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, **Maja Puškarić** dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom **Društvo - obitelj - kultura**, koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis:

SADRŽAJ

UVOD.....	1
1. OSOBINE OBITELJI.....	2
1.1. Važnost obitelji za razvoj djeteta.....	8
2. OSOBINE DRUŠTVA.....	12
2.1. Važnost pozitivnog društvenog okruženja za razvoj djeteta.....	16
3. OSOBINE KULTURE.....	20
3.1. Prenošenje kulture od vrtičke dobi da bi se formirala zdrava osobnost djeteta.....	23
3.2. Osvrt na njegovanje kulture u Dječjem vrtiću Bakar, ogranak Hreljin.....	25
4. POJAM I FUNKCIJA MEDIJA.....	32
4.1. Utjecaj medija na razvoj djeteta.....	35
5. ZAKLJUČAK.....	39
6. LITERATURA.....	41
7. SAŽETAK.....	43
8. SUMMARY.....	44

UVOD

“Vi ste lukovi iz kojih se vaša djeca poput živih strijela odapinju naprijed. Težite tome da im oblina luka bude ugodna, kako bi njihove strijele letjele daleko.” Khalil Gibran, iz knjige “Prorok i umijeće mira” (2008.) Zagreb: Planetopija

Rođenje djeteta početak je jednog fascinantnog putovanja kojim se to dijete od malog i bespomoćnog stvorenja uz potporu i brigu obitelji formira i razvija, odgaja u svome domu te stječe određene obrasce ponašanja koje će primjenjivati i u daljnjem životu. Uključuje se u društvo edukacijom i socijalizacijom. Oblikuju ga elementi kulture kao što su zajednički ideali, određeni oblici ponašanja, obrazovanje, običaji i vjerovanja, a mediji sa svim svojim informacijama uče, educiraju, zabavljaju i utječu na formiranje stavova, vrijednosti i ponašanja.

U ovome će se završnom radu pokušati objasniti utjecaj obitelji, društva, kulture i medija na razvoj djeteta te je stoga rad podijeljen u nekoliko poglavlja.

Prvo poglavlje, nakon uvoda obrađuje osobine obitelji i važnost iste za razvoj djeteta.

U drugom poglavlju navedene su primarne osobine društva te istaknuta važnost pozitivnog društvenog okruženja za razvoj djeteta.

Treće poglavlje daje definiciju kulture i važnost iste, te način prenošenja od vrtićke dobi a u cilju formiranja zdrave osobnosti djeteta.

U četvrtom poglavlju objašnjen je sam pojam i funkcija medija te istaknuto značenje medija u svakodnevnom životu djeteta.

Na kraju završnog rada je zaključak u kojem se iznosi kratki pregled činjenica, spoznaja dobivenih obradom tema ovog rada.

1. OSOBINE OBITELJI

Definiciju obitelji kao temeljne društvene jedinice navodi Ante Vukasović u članku „Priješka potreba odgoja za obiteljski i društveni život“: „Obitelj je temeljna društvena stanica, prva i osnovna životna zajednica. Zasniva se na zajedničkom životu krvnim srodstvom povezanih osoba, najčešće roditelja i djece, ali mogu postojati i drugi članovi. Obilježava je intimna atmosfera i osjećajna vezanost – roditeljska, bratska, rodbinska. U njoj se objedinjuju različite funkcije koje omogućuju stvaranje i održavanje života, odgoj djece, unapređivanje društvenog i kulturnog života, proizvodnju i gospodarenje sredstvima za život, očuvanje moralnosti, njegovanje vjerskih uvjerenja i života, domoljubnih osjećaja i postupaka. U obitelji nastaje novi život, u njoj se izgrađuju ljudske osobnosti.“¹

Obitelji mogu sačinjavati i članovi koji nisu nužno u krvnom srodstvu, to mogu biti i usvojena djeca. Ne smije se zaboraviti niti na djedove i bake koji naročito danas u ovo vrijeme kada su roditelji jako zaposleni preuzimaju obvezu brige oko djeteta, a isto tako mnoge funkcije sada preuzimaju državne ustanove kao što su vrtići i starački domovi.

„Odluka na roditeljstvo duboko je osobna odluka, u kojoj se isprepliću naša iskustava, vrijednosti, uvjerenja, životne okolnosti i niz drugih čimbenika. Iako je kroz povijest ona naizgled postala mnogo svjesnija i racionalnija, u suštini je u velikoj mjeri temeljena na emocijama. O djeci odlučujemo srcem.“²

A. Vukasović ističe da je obitelj „ishodište, vrelo i nositeljica života“ te nastavlja: „Dom ispunjen toplinom i ljubavlju, razumijevanjem i iskrenošću, međusobnim poštovanjem, suradnjom i potpomaganjem stvara osjećaj sigurnosti, otvorenosti i zadovoljstva, a to je važna osnova duševnog zdravlja i preduvjet je izgradnje stabilne, čvrste i uljuđene ličnosti. Time normalna obiteljska sredina koju osiguravaju skladni obiteljski odnosi – sredina osobne sreće i ljubavi – postaje prava njegovateljica života, prava naravna škola uljuđivanja djece i nezaobilazni odgojni čimbenik.“³

¹ Ante Vukasović, „Priješka potreba odgoja za obiteljski i društveni život“, <https://hrcak.srce/34221>, Pristupljeno: 19.05.2021.

² Gordana Buljan Flander i suradnici, (2018), *Znanost i umjetnost odgoja*, Geromar, Sv. Nedjelja, str.43

³ Vukasović, A., op. cit., str.78-79.

Obitelj ima cilj zadovoljavanja određenih funkcija a osnovne funkcije su:

- „1. Reproductivna funkcija koja se ogleda u obnavljanju ljudske vrste.
2. Funkcija zadovoljavanja spolnih nagona supružnika koja može ali ne mora biti reproductivne funkcije.
3. Ekonomska funkcija koja se ogleda u organiziranom prikupljanju i trošenju materijalnih dobara.
4. Funkcija pružanja zaštite ogleda se u pomoći i zaštiti ostarjelih i iznemoglih pripadnika braka ili porodice.
5. Emocionalna funkcija ogleda se u razvijanju emocija (ljubavi ali i ljubomore i drugih emocija).
6. Odgojno-obrazovna funkcija ogleda se u odgojnom podizanju potomstva u porodici.
7. Socijalna funkcija ogleda se u pripremanju djece za društveni život.“⁴

Osnovna je uloga i odgovornost obitelji da kroz roditeljski odgoj iz svojih njedara iznjedri samostalnu i jaku djecu, sposobnu učiti, raditi, živjeti, a istovremeno uživati i radovati se svakom novom danu i svakoj novoj stepenici koju mora prijeći na svom putu odrastanja. A. Vukasović ističe roditeljsku odgovornost u već prije navedenom članku: „Roditeljska odgovornost pokazuje se u svekolikoj brizi za potomstvo: u odlučivanju o rađanju, skrbi za podizanje, zbrinjavanje i uzdržavanje, u roditeljskoj nježnosti i ljubavi, pravilnu odgajanju, suradnji sa školom, svim drugim odgojnim ustanovama i u ljudskom usmjeravanju svoje djece. To je neposredno očitovanje roditeljske odgovornosti. Ima ona, međutim, i brojne posredne utjecaje.

Društvena angažiranost roditelja, njihov konstruktivni odnos prema svim svojim dužnostima i obvezama, njihov društveni ugled i briga za svoju obitelj, tolerantan odnos u obitelji, njegovanje klime razumijevanja, dogovaranja i čestog kontaktiranja, podržavanje skladnih obiteljskih odnosa, prihvaćanje i savjesno obavljanje obiteljskih obveza i dužnosti, očuvanje braka i toplina obiteljskog ozračja u kojemu se djeca osjećaju sigurna, radosna i sretna također su očitovanja odgovorna roditeljstva.

⁴ Sociologija za srednju školu, <https://sociologijasrednjaskola.blogspot.com>, Pristupljeno: 20.05.2021.

Postoje i pravni aspekti roditeljske odgovornosti. Roditelji su društveno odgovorni za razvitak i odgajanje djece. Njihov odnos prema djeci i zakonski je reguliran.⁵

To nam potvrđuje i Obiteljski zakon (NN 103/15, 98/19) na snazi od 01.01.2020.:

Članak 84.

„(1) Dijete ima pravo na skrb za život i zdravlje.

(2) Dijete ima pravo na sigurnost i odgoj u obitelji primjeren svojim tjelesnim, psihološkim i drugim razvojnim potrebama.

(3) Dijete ima pravo živjeti sa svojim roditeljima, a ako roditelji žive razdvojeno, dijete ima pravo na roditeljsku skrb obaju roditelja. ...

Članak 93.

(1) Roditelji su dužni i odgovorni skrbiti se o zdravlju djeteta te mu omogućiti mjere za očuvanje te unaprjeđenje zdravlja i ozdravljenje u slučaju bolesti, sukladno propisima kojima se uređuje zdravstvo i zahtjevima medicinske znanosti.

(2) Roditelji su dužni i odgovorni čuvati i njegovati dijete te se skrbiti o njegovim potrebama. ...

Članak 94.

(1) Odgoj djeteta mora biti u skladu sa njegovom dobi i zrelošću te s pravom djeteta na slobodu savjesti, vjerskog i drugog uvjerenja.

(2) Roditelji ne smiju tjelesno kažnjavati dijete, postupati ponižavajuće prema njemu niti primjenjivati psihičku prisilu te su ga dužni štiti od takvog postupanja drugih osoba.

(3) Roditelji imaju dužnost brinuti se o svestranom, redovitom, a prema svojim mogućnostima i daljnjem obrazovanju svojeg djeteta i poticati njegove umjetničke, tehničke, sportske i druge interese.⁶

⁵ Vukasović, A., op. cit., str.84.

⁶ Obiteljski zakon, NN, br.103/15, 98/19, <https://www.zakon.hr/z/88/Obiteljski-zakon>,
Pristupljeno:20.05.2021.

Na žalost, sve je više djece koja iz raznoraznih razloga kao što su razvodi brakova, neimaština, nezaposlenost, nesigurna egzistencija, ili pak preopterećenost poslom i slično, ne žive u obitelji, već o njima brinu dječji domovi ili udomitelji. Jako je interesantno kako ta djeca poimaju što je to obitelj iako ne žive u obitelji sa kojom su u krvnom srodstvu. Činjenica je da oni tu udomiteljsku obitelj itekako cijene, vole i poštuju te u stvari uopće nema razlike između poimanja obitelji kod djece koja žive u biološkoj obitelji.

Djeca iz Udruge udomitelja za djecu i mlade Varaždinske županije „Zipka“ dala su svoje definicije obitelji i njenih osobina, te što za njih znači obitelj (citirano niže):

„Što za našu djecu iz ZIPKE znači obitelj?

15. 5. 2020.

“Obitelj = kuća puna ljubavi.”

“Obitelj je ljubav i sreća koja se pruža svakodnevno.”

“Obitelj je zajednica koju čine ljudi koji se međusobno vole, podržavaju i pomažu si, bez obzira na to jesu li krvni srodnici ili NE.”

“Obitelj je gdje život započinje, a ljubav nikad ne prestaje.”

“Obitelj je zajedništvo s ljudima koje voliš.”

“Obitelj je zajedništvo s ljudima koje voliš.”

“Obitelj je sigurnost.”

“Obitelj je prijateljstvo.”

“Obitelj je mir.”

“Obitelj je strpljenje.”

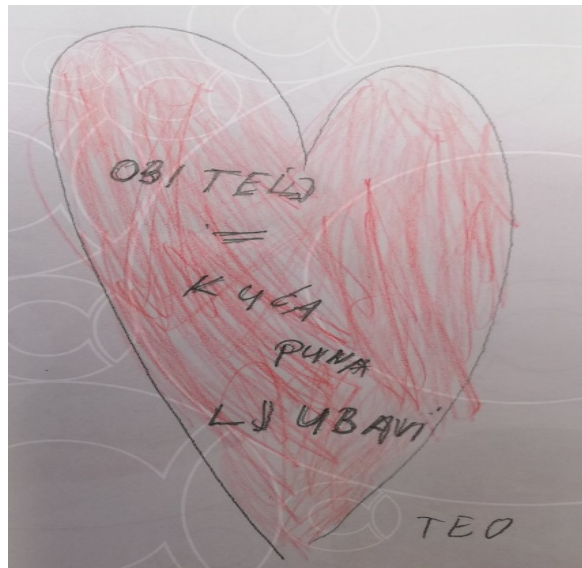
“Kod riječi obitelj svako slovo predstavlja neke glavne dijelove koji čine obitelj: Okupljanje, Briga, Iskrenost, Tolerancija, Empatija, Ljubav.”

Sve to, samo su neke od izjava naše djece iz Udruge.⁷

⁷ Udruga udomitelja za djecu i mlade Varaždinske županije Zipka, <https://www.zipkavarazdin.hr/sto-za-nasu-djecu-iz-zipke-znaci-obilj/>, Pristupljeno: 26.03.2021

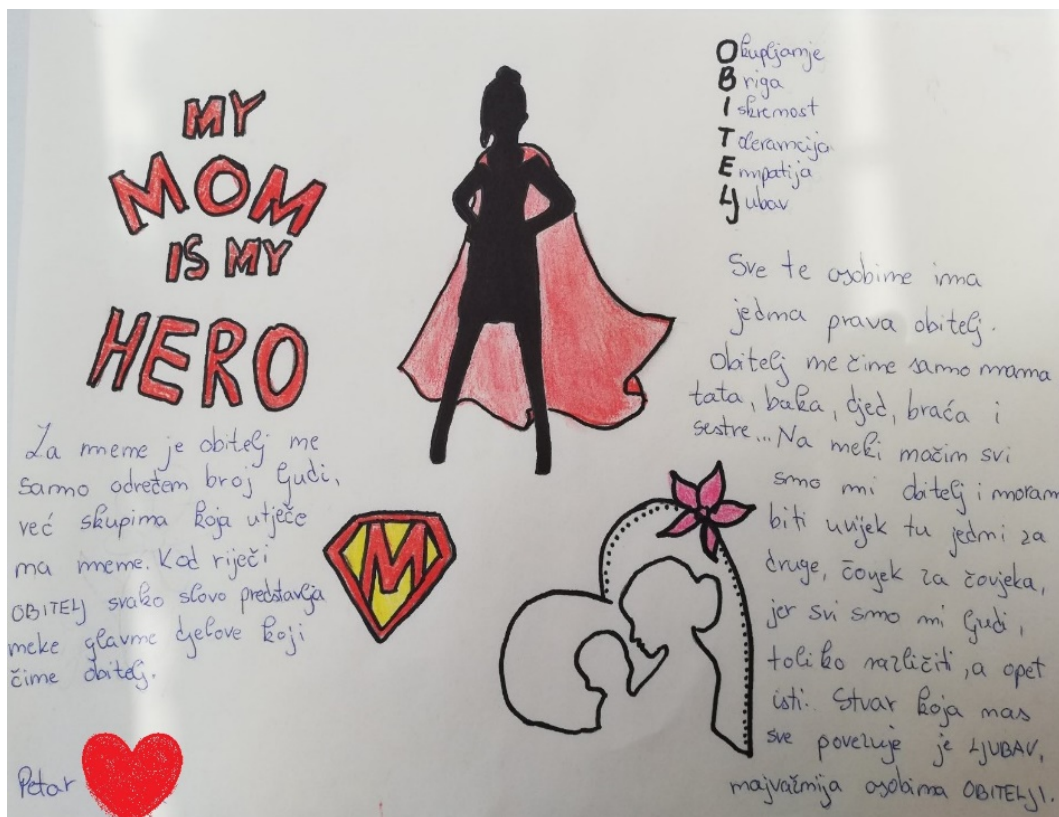
Također su kroz svoje crteže iskazali što za njih znači institucija obitelji, koje su njene osnovne osobine i što im pruža.

Slika 1. Obitelj kroz crteže djece

Izvor: <https://www.zipkavarazdin.hr/sto-za-nasu-djecu-iz-zipke-znaci-obitelj/>

Slika 2. Obitelj kroz crteže djece

Izvor: <https://www.zipkavarazdin.hr/sto-za-nasu-djecu-iz-zipke-znaci-obitelj/>

Slika 3. Obitelj kroz crteže djece

Izvor: <https://www.zipkavarazdin.hr/sto-za-nasu-djecu-iz-zipke-znaci-obitelj/>

1.1. VAŽNOST OBITELJI ZA RAZVOJ DJETETA

„Generacijama se prenosi poruka o bitnosti obitelji i njezinoj vodećoj poziciji u sustavu vrijednosti društva. S članovima obitelji čovjek obilježava sve važne etape svoga života „pakirajući ih“ u rituale i običaje zemlje u kojoj živi i naroda kojem pripada. Tijekom velikih životnih kriza pripadnost obitelji i obiteljska podrška često odigravaju ključnu ulogu za preživljavanje pojedinca.“⁸

Ne može se dovoljno naglasiti koliko je obitelj značajna za rast i razvoj djeteta kroz ispunjavanje svih njegovih potreba pa sve do formiranja zdrave ličnosti. Obitelj oblikuje svakog pojedinca kroz prijenos svojih stavova, vještina, znanja i vrijednosti. Roditelji, majka i otac su glavni likovi te priče u razvoju i odrastanju djeteta od samog njegovog začeća do njegove samostalnosti, punoljetnosti, sposobnosti za samostalan život i rad, te kasnije zasnivanje svoje vlastite obitelji.

Do 20. stoljeća ljudi nisu mnogo razmišljali kada će i koliko imati djece, već su djecu imali zbog toga što im je bila potrebna pomoćna radna snaga ili pak nasljednik. No, od tada se mnogo toga promijenilo i u modernije vrijeme žene imaju ista prava kao i muškarci te mogućnost planiranja trudnoće. Odluka o djetetu se donosi sukladno motivaciji, osjećajima pojedinaca, uvjerenjima koje ljudi usvajaju u vlastitoj obitelji ili vjerskoj zajednici, možda sa željom da se učvrsti partnerski odnos u braku, željom za nastavak obitelji te osobnim ostvarivanjem kroz roditeljstvo.

U knjizi “Znanost i umjetnost odgoja” autorice Gordane Buljan Flander i suradnika na jednostavan je i razumljiv način opisan smisao i zadatak roditeljstva: “Roditeljstvo je proces koji se sastoji od uloga, zadataka, pravila i međuljudskih odnosa, razmjene osjećaja i vrijednosti koje roditelji stvaraju u odnosima sa svojom djecom. Osim što se nalazimo u ulozi onih koji hrabre svoju djecu na njihovu putu odrastanja, kao roditeljima nam je i samima često potrebna podrška, ponekad i vodstvo jer – nemojmo zaboraviti – radi se možda o najsloženijoj od svih uloga u životu čovjeka.”⁹

⁸ Ana Wagner Jakob, “Obitelj - sustav dinamičnih odnosa u interakciji“, https://hrcak.srce/30728_
Pristupljeno: 22.05.2021.

⁹ Buljan Flander, G. i sur., op. cit., str. 43.

Malo dijete kada se rodi zahtjeva mnogo pažnje, brige i njege. Roditelj najčešće najveći dio svoje energije troši da bi se brinuo za to dijete, zaradio dovoljno sredstava za normalan život, učio ga prve korake, prve riječi, posvetio se brizi, pranju, čišćenju, učenju, čitanju, šetnjama i svemu onome što smatra da je potrebno kako bi to dijete polako i sigurno uvodio u život i društvo.

Sigurna i stabilna obitelj osnova je iz koje će se formirati jedna zdrava i pozitivna jedinka, dijete koje će uz pomoć svojih roditelja sa veseljem i radošću provoditi dane u igri savladavajući prve pokrete, hvatanje predmeta, hranjenje, oblačenje, učenje. Roditelji su ti koji vode svoju djecu na putu odrastanja, a normalno je da ukoliko neku situaciju ne mogu riješiti potraže pomoć stručnjaka kako bi i sami dobili potrebnu podršku - stručne upute u savladavanju problema u toj „najsloženijoj od svih uloga u životu čovjeka“.

Mladi od rane dobi uče i kopiraju od svojih roditelja te je stoga obitelj važna u stvaranju povoljne okoline u kojoj je djeci pružena mogućnost i svesrdna podrška da uče. G. Buljan Flander savjetuje: „Dječji um razvija se svojim tempom koji treba pratiti i podržavati. Dijete ohrabrite u istraživanju, ali ne treba inzistirati na zadacima za koje nije spremno. Igrajte se, razgovarajte i uživajte s djetetom jer mu tako pomažete da usvaja znanja o svijetu oko sebe i razvija svoje sposobnosti.“¹⁰.

Za zdravlje i budući uspjeh djeteta važna je kvaliteta obiteljske okoline, socijalno okruženje, mogućnost obrazovanja te ekonomski status roditelja. Nažalost, ukoliko roditelji nemaju mogućnost stalnog zaposlenja ili nisu dovoljno školovani za bolje poslove automatski to snižava i kvalitetu života cijele obitelji, a što nadalje povećava kod roditelja nemogućnost njihove potpune predanosti djeci i pružanja djeci prijeko potrebne emocionalne zaštite, što dalje jako utječe na djecu i njihov razvoj.

Sa druge strane ima i slučajeva kada su djeca dobro situiranih roditelja nezadovoljna i sva im dobra koja im je roditelj priskrbio malo znače. Sve skupe igračke, mobiteli, kompjuteri te dizajnerske sobe i markirana odjeća djeci ne daju ono osnovno što bi im roditelji trebali dati: svoje vrijeme, zajedničku igru, pažnju i razumijevanje, te potporu i bezuvjetnu ljubav. Često takva djeca odrastaju u agresivne

¹⁰ Ibidem., str. 87.

i nezadovoljne mlade ljude koji su formalno živjeli u obitelji da nisu u biti dobili niti naučili kroz svoje odrastanje temeljne ljudske vrijednosti.

Utjecaj roditelja je u razvoju djeteta presudan. Formira ga u osobu kakva će postati. U knjizi "Nikakva nas reforma ne može spasiti" Fulvijo Šuran navodi:

"O kakvom će utjecaju roditelji imati na vlastitu djecu teško je štošta reći. Ono što se s određenom sigurnošću zna je da je ono učinkovitiji u ranoj dobi, odnosno do četiri godine života iako ono traje uglavnom do deset / trinaest godina života. Dakle, do kraja osnovne škole. Razdoblje je to u kojem je utjecaj roditelja, u obliku osjećajne komunikacije, učinkovitije i prodornije. Nakon toga njihovi savjeti, njihova upozorenja, kategorički su odbačeni."¹¹

Stoga je od velike važnosti da roditelj što je moguće više i pozitivnije utječe na svoje dijete od njegove najranije dobi te da sve svoje znanje, umijeće, požrtvovanost, strpljenje, ljubav, praštanje i razumijevanje uloži kako bi se zbližilo sa svojim djetetom i usadio mu osnovne vrijednosti. Najvažnije što roditelj može je pružiti podršku i dati sebe u odnosu sa djetetom, ali i biti dosljedan i postaviti granice jer nakon djetinjstva nastupa razdoblje adolescencije kada roditelj više nema toliki utjecaj.

„Približavajući se odrasloj dobi, adolescenti postaju spremnima preuzeti sve više odgovornosti, ali se također počinju odmicati od okvira koji su im do sada bili postavljeni od strane roditelja. Ovo je vrijeme propitkivanja roditeljskih pravila i staza koje su roditelji za njih predvidjeli. Snažna potreba za time da samostalno donosi odluke i uvjerenje da zna što je najbolje za njega, adolescentu će do odrasle dobi donijeti spremnost za preuzimanje odgovornosti za sebe i svoj život. Do tada, bit će izvorom brojnih neslaganja i prepirki između roditelja i adolescenata, koji će lutati između želje da budu samostalni i nespremnosti da preuzmu odgovornost. Od roditelja će tako često tražiti da se prema njima odnose kao prema odrasloj osobi, a onda reagirati na način koji će roditelji prepoznati kao potpuno dječji.“¹²

U ovoj dobi mladi postaju razdražljivi, nemirni, imaju višak energije, sve više

¹¹ Fulvio Šuran, „Nikakva nas reforma neće spasiti“, https://fulviosuran.weebly.com/uploads/6/2/3/9/62390407/nikakva_nas_reforma_ne%C4%87e_spasiti.pdf, Pristupljeno:10.03.2021.

¹² Buljan Flander, G. i sur., op. cit., str. 112.

testiraju granice odraslih, ljute se, ulaze u rasprave, zaokupljeni su sobom i svojim tijelom, postaju im važniji prijatelji i društvo, obitelj kao da gubi značaj u njihovom životu a roditelji se nalaze opet pred novim izazovom u svojoj ulozi kada mladima trebaju dati jasna i određena pravila, što je prihvatljivo i dopušteno, a što nije.

G. Buljan Flander daje smjernice roditeljima:

„uživite se u poziciju adolescenta; adolescentima ne trebaju roditelji kao prijatelji; naglašavajte adolescentu kratkoročne posljedice njegova ponašanja; potičite samostalnost svog adolescenta; sve ih više uključujte u obiteljske odluke i obaveze; koliko god bilo teško izbjegavajte ih ispitivati; slušajte što vam žele reći i što im se u životu događa; nemojte im stalno ponavljati svoje zahtjeve i očekivanja; u ovom razdoblju mladi su posebno osjetljivi na kritiku i način na koji je izrečena; postavite razumna, pravedna i jasna pravila ponašanja; razgovarajte s djecom o promjenama koje ih čekaju; potičite toleranciju na različitosti u mišljenjima i vrijednostima; upoznajte prijatelje svog djeteta; budite uključeni u *online* život vašeg adolescenta i brinite o sebi.“¹³

Slika 4. Buran sukob mišljenja u adolescenciji

Izvor: <https://hr.uatrainings.com/posts/7723-what-is-the-reason-for-anger/>

¹³ Ibidem., str. 131-135.

2. OSOBINE DRUŠTVA

Čovjek je društveno biće i svoj život započinje životom „u društvu“. Prvo njegovo društvo je njegova najuža obitelj. Kako odrasta dijete se druži sa svojom širom rodbinom i susreće sa drugim oblicima društva; susjedima, vrtićem i školom kao obrazovnim institucijama, crkvom kao vjerskom organizacijom, pa zatim školskim društvom, pa u mjestu prebivanja ima svoju „klapicu“ sa kojom se druži, u mjestu gdje pohađa studij ima svoju „grupicu“ ljudi istih mišljenja, svoje izabrano društvo koje vežu isti interesi, način mišljenja i norme ponašanja. U privatnom životu čovjek također ima svoj „mali krug velikih ljudi sa kojima sanja, za koje se trudi, uz koje znam tko sam zapravo ja“¹⁴.

„Društvo (lat. *societas*, engl. *society*, franc. *société*, njem. *Gesellschaft*, rus. *общество*) je skup pojedinaca ili skupina ljudi oblikovana suradnjom i komunikacijom, ali i različitostima i sukobima oko raspolaganja materijalnim i simboličkim dobrima, a na osnovi čega se izgrađuju zajednička pravila djelovanja, poduprta minimumom zajedničkih interesa i uvjerenja.“¹⁵

„Pod pojmom društva podrazumijevamo:

- ▶ mrežu zbiljskih odnosa među pojedincima,
- ▶ regularnost i uređenost ljudskoga ponašanja,
- ▶ institucionalnu strukturu i međupovezanost,
- ▶ sustav povezanih “društvenih sila”,
- ▶ neku vrstu apstraktnog kolektiva koji utječe na pojedince,
- ▶ skup zajedničkih normi i vrijednosti,
- ▶ povijesna razdoblja, epohe i ere.“¹⁶

¹⁴ Masimo Savić, „Mali krug velikih ljudi,“ pjesma, proizv. 2020.

¹⁵ Hrvatska enciklopedija, online izdanje, Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=16328>, Pristupljeno: 22.05.2021.

¹⁶ Barbara Pisker, „Osnove sociologije“, <https://www.vup.hr/skriptarnica>, Pristupljeno:22.05.2021.

Na temelju navedenih citata možemo zaključiti da sve te skupine ljudi koje su najčešće povezane istom kulturom i dijele zajedničke norme, vrijednosti, uvjerenja i ponašanja te izgrađuju zajednička pravila djelovanja daju definiciju društva, a skupina ljudi čini društvenu grupu.

„Društvena grupa je sklop ljudi koji su povezani obavljanjem određenih društvenih djelatnosti i procesa pomoću određenih sredstava radi zadovoljavanja svojih potreba.

Društvena grupa je množina ljudi koja je povezana, integrirana u cjelinu.

- ▶ Ljudi su se uvijek povezivali u veće ili manje skupine – grupe. Svaku društvenu grupu čine ljudi i svaka društvena grupa nastaje udruživanjem manjeg ili većeg broja ljudi.
- ▶ Povezanost individua – vezivno tkivo društvenih skupina najčešće su određeni ciljevi i interesi koji se ne bi mogli postići izvan grupe i koji pojedince povezuju u sklopu društvenih skupina.
- ▶ Djelatnost odnosno proces – ljudi se najčešće udružuju u cilju obavljanja neke djelatnosti. Djelatnost je najčešći motiv privlačnosti za udruživanje u grupu.
- ▶ Sredstva – bez sredstava društvene grupe ne bi mogle održavati redovitu djelatnost.
- ▶ Potrebe odnosno ciljevi – zadovoljavanje određenih potreba u stvari je ključni razlog, odnosno cilj udruženja pojedinaca u skupinu.¹⁷

Razlikujemo primarnu društvenu grupu i sekundarnu društvenu grupu. „Primarna društvena grupa je skup dvoje ili više ljudi koji dijele osjećaj jedinstva i koji su međusobno povezani preko razmjerno ustaljenih obrazaca društvene interakcije. Primarne društvene grupe odlikuju se visokim stupnjem osobne prisnosti i suradnje; odnosi među članovima grupe temelje se na uzajamnom poistovjećivanju, ljubavi, poštovanju, razumijevanju i suosjećanju. Karakterizira ih malobrojno članstvo, dugotrajna kontinuirana interakcija, neformalna komunikacija, neformalno uspostavljena ograničenja te ekspresivne veze. Glavni tipovi primarnih društvenih

¹⁷ Ibidem., str.105.

grupa jesu obitelj, susjedstvo i grupe vršnjaka (prijatelja). Prema američkom sociologu Ch. H. Cooleyu te su grupe gotovo univerzalne, tj. nalazimo ih u svim vremenima i na svim stupnjevima razvoja, a predstavljaju osnovu za oblikovanje društvene prirode i ideala pojedinaca.“¹⁸

S druge strane imamo sekundarnu društvenu grupu ili skupinu.

„Sekundarne skupine sastoje se od relativno neosobnih i privremenih veza koje su usmjerene ka cilju ili zadatku i često se nalaze u zaposlenju ili obrazovanju. Iako su odnosi unutar primarnih skupina intimni, osobni i trajni, odnosi unutar sekundarnih skupina organizirani su oko uskog raspona praktičnih interesa ili ciljeva bez kojih te skupine ne bi postojale. Sekundarne skupine su funkcionalne skupine stvorene za izvršavanje zadatka ili postizanje cilja. Tipična osoba postane članom sekundarne skupine dobrovoljno, iz zajedničkog interesa s ostalim uključenima. Uobičajeni primjeri uključuju suradnike u radnom okruženju ili studente, nastavnike i administratore u obrazovnom okruženju. Takve skupine mogu biti velike ili male, u rasponu od svih zaposlenika ili učenika unutar organizacije do nekolicine odabranih koji zajedno rade na projektu. Male sekundarne skupine poput ove često se raspadaju nakon završetka zadatka ili projekta.“¹⁹ One su slabije povezane od primarnih, pojedinca povezuje određeni zajednički interes kao npr. politika, sport, kultura, religija, radna organizacija kojoj pripadaju i sl.

Društvene grupe mogu se klasificirati i kroz njihovu organiziranost pa tako imamo organizirane i neorganizirane grupe. „Organizirane grupe su: ekonomske, biološke, političke, ideološke, kulturne, pravne, društveno opasne, prema mjestu boravka itd. Neorganizirane grupe su: klase, staleži, etničke, profesionalne i slučajne grupe.“²⁰

„Društvo kao apstraktni pojam najlakše se konkretizira kroz njegove institucije. Neke od ključnih institucija društva su: obitelj, religijske organizacije, obrazovni sustav, gospodarski sustav, politički sustav, pravni sustav.“²¹

¹⁸ Hrvatska enciklopedija, online izdanje. Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=16312>, Pristupljeno: 6.4.2021.

¹⁹ Kyaaml, Razumijevanje primarnih i sekundarnih skupina u sociologiji, <https://hr.kyaaml.org/primary-and-secondary-relationships-3026463-14509>, Pristupljeno: 22.05.2021.

²⁰ Pisker., B., op. cit. str. 108.

²¹ Ibidem., str. 108.

Znanost koja proučava društvo i odnose među ljudima koji djeluju u tom društvu zove se sociologija.

„Sociologija proučava društva i način na koje društva oblikuju vjerovanja, ponašanja i identitet pripadnika društva. Ona proučava oblike institucionaliziranja društvenih odnosa u skupine, narode, klase, kaste, načine na koji se takve skupine institucionaliziraju kao države, radne organizacije, građanska udruženja, političke stranke, odnosno načine na koji se one pomoću određenih vrijednosti ili skupova ideja stvaraju i održavaju na životu. Sociologija se bavi društvenim životom u čitavom njegovom opsegu – od slučajna susreta na ulici do globalnih procesa.“²²

²² Ibidem., str. 7.

2.1. VAŽNOST POZITIVNOG DRUŠTVENOG OKRUŽENJA NA RAZVOJ DJETETA

Dijete se rađanjem uključuje u prvu po redu ključnu instituciju društva – obitelj. Obitelj na dijete ostavlja prvi i glavni utisak u njegovom razvoju. Svaki roditelj odgaja dijete na svoj način a taj obiteljski odgoj jasno je vidljiv u društvu. To se vidi po načinu na koji se dijete ponaša i izražava, dali je pristojno ili nepristojno, da li iskače iz uobičajenih obrazaca ponašanja ili je društveno prihvatljivo.

Gordana Buljan Flander i Ana Karlović u priručniku „Odgajam li dobro svoje dijete?“ navode:

„Za razliku od većine dragocjenih stvari, bebe ne dobivamo s uputama za “uporabu”. Iako su na neki način začuđujuće čvrste, one su ipak jako nježne.

Rano djetinjstvo je najkritičnije i najranjivije razdoblje u razvoju svakog djeteta. Istraživanja su pokazala da se u prvih nekoliko godina života stvaraju temelji za djetetov emocionalni i intelektualni razvoj. Djeca koja ne dobiju ljubav i njegu, vjerojatno će u razvoju, kao i u odrasloj dobi imati emocionalne poteškoće, ma koliko se trudili da kasnije nadoknade izgubljeno. Uloga roditelja u ovom razdoblju neizmjereno je važna. Način na koji roditelj brine o djetetu ima značajan utjecaj na razvoj djeteta. Djeca nisu samo proizvod genetskog nasljeđa, već se i mnoge biološki određene osobine iskazuju ovisno o nizu događaja i utjecaja iz djetetove okoline, uključujući one u stanicama, tijelu te socijalnom okruženju. Priroda s jedne strane i odgoj s druge tako djeluju zajedno.

Pokazalo se da već u dobi od šest mjeseci majčina usklađenost s dojenčecom počinje ga učiti koja su emocionalna stanja prihvatljiva za druge ljude. Majčini strahovi, želje, osjećaj srama i vlastite fantazije postaju važne te određuju koji aspekti djetetove ličnosti će se poticati i razvijati, a koji će se potiskivati i nestati.“²³

Pozitivna obiteljska klima, susretljivost roditelja prema djetetu, njihov dostatni financijski status, neizmjerena ljubav i požrtvovanost, spremnost za pomoć i učenje, prepoznavanje interesa djeteta i pravilno usmjeravanje jako su bitni za razvoj djeteta.

²³ Djeca.hr, Odgajam li dobro svoje dijete, <https://djeca.hr/roditeljstvo/odgoj/odgajam-li-dobro-svoje-dijete/>, Pristupljeno:23.05.2021.

„Obitelj je ta koja gradi, odgaja i stvara mlade osobe, buduće naraštaje odraslih ljudi sa svojim vlastitim karakterom, stavovima, vjerovanjima, vrijednostima, kulturom, običajima i tradicijom. Obitelj je ta od koje kreće razvoj i odgoj djeteta, ona je svojim poticajnim ciljevima začetnik usađivanja bitnih obilježja djetetu (mir, zajedništvo, tolerancija..), stoga je izuzetno važno kod djece od najranije dobi osvještavati važnost obitelji, vrijednost roditelja, braće i sestara, baka i djedova te svih ostalih članova zajednice.“²⁴

Malena djeca obožavaju crtati i na to ih treba poticati. Crtež je način na koji dijete sebi objašnjava svijet, kako ga doživljava i vidi. Kroz dječje crteže može se vidjeti da li je dijete sretno i da li njegova okolina pozitivno utječe na njega.

Niže je crtež preuzet sa internetske stranice koji odaje sliku jedne sretno i pozitivno orijentirane obitelji. To se vidi po osmjesima svih članova, oca, majke i dvoje djece. Tu je i sunce koje daje svjetlinu i pozitivno okruženje, te dva vesela balona koja podižu raspoloženje. Nacrtna je otac – očito poslovni čovjek sa aktovkom u ruci koji je stup te obitelji i brine se za njen egzistencijalni status koji je također dosta bitan kako bi obitelj normalno funkcionirala te imala dovoljno sredstava za život. Nacrtna majka je također sretna, a djeca, iako sa samo nacrtanim očima i ustima jasno daju sliku zadovoljne i vesele djece koja svojim pogledima prate roditelje te ih nježno i sa poštovanjem gledaju.

Slika 5. Vesela obitelj

Izvor: https://tamoiovde.wordpress.com/2014/11/04/tajne-decijih-crteza/crtez_coveka_112456588/#main

²⁴ Dječji vrtići Dubrovnik, 15.svibnja-Međunarodni dan obitelji, <https://vrtici-du.hr/15-svibnja-medunarodni-dan-obiljelji/>, Pristupljeno:23.05.2021.

Vrijeme provedeno uz vršnjake djetetu omogućuje razvijanje socijalnih vještina pa je potrebno djeci osigurati druženja sa ostalom djecom u kući ili u parku kako bi ga se pripremilo za snalaženje s vršnjacima u vrtiću. Na razvoj djeteta osim obitelji bitno utiče i pozitivno okruženje u odgojno-obrazovnim institucijama, vrtićima i školama.

„Polazak u vrtić za dijete je velika promjena. Normalno je da pokazuje određeni otpor i da mu treba vremena i strpljenja za prilagodbu...Uz brižan pristup djetetu, razgovor s njim i savjetovanje sa stručnjacima, moguće je uspješno prebroditi fazu prilagodbe. Riječ je tek o prolaznoj fazi, nakon koje vrtić za većinu djece postaje mjesto veselja i zabave.“²⁵ U skladu sa djetetovim individualnim potrebama i uputama odgojitelja dijete prihvaća vrtić kao svoj drugi dom, mjesto gdje stječe nova znanja, sklapa nova prijateljstva, razvija svoje socijalne vještine te stječe osjećaj samostalnosti i odgovornosti što će mu biti potrebno kroz daljnje odrastanje. Blagonaklonost i stručnost odgajatelja usmjeriti će dijete prema osobnom napretku na svim poljima. Pozitivna i opuštena atmosfera godit će djetetu te mu dati šansu da kroz igru, druženje sa vršnjacima, stjecanjem novih znanja i razvojem vlastitih sposobnosti vrtoglavo krene naprijed u otkrivanju svijeta znanja.

I onda dolazi nova stepenica, često najteža u razvoju djeteta, a to je škola. „Spremnost, odnosno zrelost za školu obuhvaća razne djetetove vještine, sposobnosti i navike, a uz intelektualnu zrelosti, obuhvaća i tjelesnu, emotivnu i socijalnu zrelost. Ona uključuje dobro djetetovo zdravlje, razvijenost jezičnih i motoričkih vještina, mogućnost održavanja pažnje i koncentracije, razvijenost pamćenja i logičkog mišljenja te sposobnost rješavanja problema i kreativnog razmišljanja. Djetetovu uspjehu u školi, snalaženju u novim izazovima koje škola donosi i funkcioniranju u školskoj sredini, također pridonosi određeni stupanj emocionalne stabilnosti i samokontrole, mogućnost tolerancije frustracije, empatije, odnosno brige za druge i shvaćanje kako se drugi osjećaju, mogućnost prilagođavanja društvenim obvezama, usvajanje stavova i vrijednosti, socijalne i komunikacijske vještine, prihvaćanje autoriteta te određeni stupanj samostalnosti.“²⁶ I opet je tu, da bi to dijete napredovalo, izuzetno važno pozitivno okruženje u razredu, pozitivan stav tih novih autoriteta u dječjem životu, nastavnika i profesora. Bitan je njihov individualni pristup svakom

²⁵ Buljan Flander., G. i sur., op. cit., str. 257-258.

²⁶ Ibidem., str. 265.

djetetu, strpljivost i mogućnost zadržavanja njihove pažnje raznovrsnošću nastavnog plana i interesantnoj prezentaciji gradiva, te motivacijom za savladavanjem gradiva, učenjem i istraživanjem i pisanjem domaćih zadaća.

Konfucije je rekao:

“Reci mi i zaboravit ću. Pokaži mi i možda ću zapamtiti. Uključi me i naučit ću.”²⁷

U toj je jednostavnoj rečenici sva mudrost procesa učenja izrečena. Bitno je da se djeca u školi ne osjećaju odbačenima, da im se stvori osjećaj kontrole i mogućnosti utjecaja na bitne stvari, da ih se pita za mišljenje, pohvali za trud, uključi u izvođenje nastavnih aktivnosti. Sa druge strane treba ih suočiti na posljedicama neučenja ili lošeg ponašanja, kroz optimističan stav dokazati da su pogreške sastavni dio učenja.

„Učeniku je nastavnik ujedno i izvor znanja, predstavnik društva, pomagač u učenju, „zamjenski roditelj“, osoba od povjerenja. Suvremeni nastavnik, postiže zahvaljujući radu na svojim kompetencijama i demokratskom stilu vođenja razreda kroz „zajedničko donošenje odluka na osnovi diskusija.“ (Strugar, 1993.), ulogu moćnog motivatora, stvarajući pritom ugodno razredno okruženje temeljeno na komunikaciji, razumijevanju, međusobnom poštovanju i stvaranju čvrste razredne kohezije koja je spremna učiti putem iskustava, problemske nastave, razumijevanja i vlastitim povezivanjem teza bez prisile i ugnjetavanja, bespotrebnim i nepromišljenim postupcima.”²⁸

Nastavnici koji u svojim razredima više od natjecanja njeguju odnose zajedništva, timskog rada i suradnje podižu samopouzdanje djeteta i uče ga boljem savladavanju prepreka.

Vladimir Jurić u „Kulturi škole“ navodi: „Pozitivno školsko ozračje ne karakterizira jednostavno odsutnost nasilja ili disciplinskih problema, nego prisutnost skupa normi i vrijednosti kojima se usredotočuje pozornost na ono što je najvažnije. Bitna je motivacija prema zajedničkom cilju.”²⁹

²⁷ Izreke i citati.com, <https://www.izrekeicitati.com/citati>, Pristupljeno: 28.04.2021.

²⁸ CROSB, Suvremeni nastavnik, <https://www.bib.irb.hr/931018>, Pristupljeno: 24.05.2021.

²⁹ Vladimir Jurić, „Kultura škole“, https://fulviosuran.weebly.com/uploads/6/2/3/9/62390407/0._predavanje_-_kultura_Skole.pdf, Pristupljeno: 24.05.2021.

3. OSOBINE KULTURE

Niti jedno društvo ne postoji bez kulture. „Etimologija tog pojma otkriva njegova mnoga značenja: dolazi od glagola *colere*, što znači “njegovati, štititi, uzgajati, kultivirati”, ali također i “oplemeniti, prosijati, poštovati, obožavati i držati svetim”. Očito je povezana sa zemljoradnjom, ali i s *kultom* (u smislu štovanja Boga) te zajednicom. Priziva ideju pažljivog kultiviranja i zaštite osjetljivih biljaka kako bi im se pomoglo ostvariti njihov potencijal, što je možda oblik iskazivanja poštovanja prema svakoj od njih. Lako je uočiti analogiju s ljudskim odgojem, a njeno preneseno značenje “kultiviranje kroz odgoj i obrazovanje” potvrđuje se od srednjeg vijeka.“³⁰

„Kultura u najširem smislu odnosi se na sve što je djelo društva i čovjeka: materijalno i duhovno stvaranje, navike i vrijednosti života, komunikacija, religija, vjerovanja, tradicija, običaji.“³¹ Prema Ralphu Lintonu, poznatom američkom antropologu, „Kultura je „socijalno naslijeđe“. Kultura jednog društva je način života njegovih pripadnika; zbirka ideja i navika koje oni uče, dijele i prenose iz pokoljenja u pokoljenje. Kultura se može shvatiti kao „nacrt za življenje“; kao osnova komunikacije i suradnje, na njoj se bazira zajednički život. Kulturom se postavljaju okviri prihvaćenog načina ponašanja za članove nekog određenog društva. Kulture se razlikuju i mijenjaju od jednog društva do drugog.“³²

Vesna Bedeković i Vlatka Lukačević u stručnom radu „Kultura društva kao osnova oblikovanja organizacijske kulture u kontekstu suvremenih menadžerskih procesa“ navode: „U današnjem svijetu velikih globalnih promjena kultura se smatra osnovnim obilježjem nacije koja snažno utječe na oblikovanje identiteta pojedinaca, grupe i društva u cjelini, prenoseći ta obilježja na organizaciju, oblikujući jedinstvenu i prepoznatljivu organizacijsku kulturu... Pođemo li od činjenice da društvo čini veća grupa ljudi koji su povezani istom kulturom i dijele zajedničke vrijednosti i norme, kulturu društva možemo promatrati kao okvir unutar kojega se pojavljuju različite specifične vrijednosti i ponašanja različitih socijalnih entiteta. U tom kontekstu kulturu

³⁰ Nova akropola.com, Što je kultura, <https://nova-akropola.com/covjek-i-svijet/aktualno/sto-je-kultura/>, Pristupljeno: 24.05.2021.

³¹ Pisker, B., op. cit. str.162.

³² Ibidem., str.163-164.

društva možemo definirati kao niz zajedničkih vrijednosti, uvjerenja, normi ponašanja i načina mišljenja pripadnika neke grupe, odnosno kao opći obrazac mišljenja i ponašanja koji se temelji na vrijednostima i uvjerenjima koja razlikuju pojedince i grupe od drugih pojedinaca i grupa (Bedeković, 2010., 104).³³

Kulturnim se čovjekom smatra onaj koji se ponaša u okvirima prihvaćenog načina ponašanja za članove tog određenog društva pa je stoga čovjek sa svojim sposobnostima, sjećanjima, znanjima, ponašanjem i navikama univerzalni nositelj kulture. Kultura je zajednička članovima nekog društva i usmjerena je prema stalnom rastu i širenju te se u njoj stalno događaju promjene.

Sociologija razlikuje subkulturu i kontrakulturu. Unutar iste kulture mogu postojati manje supkulturne zajednice³⁴ (npr. različite religijske zajednice, udruge penzionera, mladih, gimnazijalaca i sl.). To su grupe koje djeluju na način koji ih razlikuje od drugih i daje im osjećaj grupnog identiteta. Iako se u modernom društvu uvažavaju kulturne razlike još je uvijek prisutan etnocentrizam.³⁵

S druge strane nalazimo i kontrakulturu čije se vrijednosti, stil i norme života nalaze u potpunom raskoraku i totalno su suprotne od kulture šire društvene zajednice. Njeni članovi odbacuju mnoge standarde šire kulture kritizirajući ih. To su skupine huligana, hippija, punkera, darkera i sl.

³³ Vesna Bedeković i Vlatka Lukačević, „Kultura društva kao osnova oblikovanja organizacijske kulture u kontekstu suvremenih menadžerskih procesa“, <https://hrcak.srce.hr/74952>, Pristupljeno: 24.05.2021.

³⁴ Supkultura - bilo koje odstupanje adolescentskih i drugih aktera od normi i vrijednosti uže i šire roditeljske kulture; često je vezana uz koncept društvene klase kao socijalizacijskoga svijeta. Iako postoje različite interpretacije pojma supkulture, mnogi ju autori, premda raznovrsnih paradigmatičkih polazišta, određuju kao kolektivni odgovor mladih iz nižih društvenih slojeva na probleme socijalne strukture i mobilnosti.

Izvor: Hrvatska enciklopedija, online izdanje, Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=58838>, Pristupljeno: 24. 5. 2021.

³⁵ Etnocentrizam je stajalište kojim se na pripadnike drugih skupina ili društava primjenjuju mjerila vlastite skupine ili društva. Obično se način mišljenja ili ponašanja drugih smatra neispravnim, čudnim ili inferiornim...Budući da se zasniva na društvenim predrasudama i nespremnosti za primanje novih informacija i stvaranje novih iskustava u dodiru s drugima, etnocentrizam lako prijanja uz ideologije koje zagovaraju diskriminaciju ljudi na osnovi rase, religijske ili etničke pripadnosti. Obrnuto, etnocentrizam opada s višom izobrazbom, društvenom i prostornom pokretljivošću ljudi, političkom demokratizacijom, jačanjem individualizma te sklapanjem ženidbenih, poslovnih, kulturnih i drugih veza među pripadnicima različitih etničkih skupina.

Izvor: Hrvatska enciklopedija, online izdanje, Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=18525>, Pristupljeno: 16. 4. 2021.

Značenje i važnost kulture na razvoj ljudskog društva je ogromna. Međusobna komunikacija i djelovanje ljudi ključni su elementi razvoja odgoja i kulture ali i samog opstanka čovječanstva. Prenošenje kulture između generacija može se zahvaliti načinu na koji su pojedinci odgojeni. Svaka zemlja na svijetu ima nešto zajedničko, rekli bi, “svoju jedinstvenu kulturu” a sve potječe iz odgoja pojedinog člana te zemlje što se dalje prenosi na cjelokupnu zajednicu. Znači od čovjeka do čovjeka, od generacije do generacije kultura se širi putem jezika, pjesama, tradicijskim običajima, religijom, i konačno odgojem.

Fulvio Šuran u svoj knjizi “Nikakva nas reforma neće spasiti” objašnjava važnost kulture obrazovanog društva u trenutnoj situaciji u kojoj se društvo nalazi.

“Kao što se vidjelo suvremena Država, da bi funkcionirala, nema potrebe humanista već tehničara, tj. učinkovitih državnih službenika. Naime kultura čini narod lako za voditi, ali teško za povući, lako za upravljati, ali nemoguće svesti na ropstvo.

Da bi razumjela važnost kulture dovoljno će biti naznačiti da obrazovano društvo ne samo da je svjestan svojeg političkih prava i dužnosti, već i zna kako glasati, kako odabrati političare koji bi trebali biti obrazovaniji od birača – tu se ne misli samo na profesiju ili na funkciju već i na mudrost, dakle na kvalitetu a ne na kvantitetu, na čovjeka a ne na službenika – koji će biti u stanju promovirati interese naroda na najprikladniji način. Uostalom trebalo bi znati da se neznanje plaća, i to s dodatnim interesima. To vodi do toga da ne dolazi do potrebnog društveno-kulturnog raslojavanja, dapače ono ne postoji. A to je kulturni status quo u kojem trenutno plovimo, bez kompasa i bez kormila, u valovitom i neizvjesnom moru.”³⁶

³⁶ Šuran, F., op. cit., str. 97.

3.1. PRENOŠENJE KULTURE OD VRTIČKE DOBI DA BI SE FORMIRALA ZDRAVA OSOBNOST DJETETA

Često se kaže da je kulturni čovjek dobro odgojen čovjek. Pojmovi odgoj i kultura javljaju se zajedno, u korelaciji i usko su povezani. Zdravko Tomin u članku „Izvan obiteljska svrha i odgoj djeteta“ navodi: „Odgojem se prenosi, odnosno usvaja cjelokupno socijalno naslijeđe, sveukupni fond kulturnih vrijednosti, radno iskustvo, običaji, moral, shvaćanja prethodnih generacija. Na tim iskustvima, na toj tradiciji gradi se dalje. Iskustvo i tradicija primijenjeni u novim životnim uvjetima omogućuju dolaženje do novih otkrića i iskustava. Zakonitost je to životnog rasta i razvoja. Odgoj postaje toliko bitan element života da je bez njega teško moguće zamisliti opstanak i razvoj ljudskog društva.“³⁷

Dolaskom u vrtić dijete se prilagođava situacijama, socijalizira, druži sa vršnjacima, uči crtati, pomalo i pisati, sreće se sa brojevima, nazivima ali i kulturom grupe i pojedinaca. Često od svojih odgojiteljica čuje i dobije upute što je prikladno a što neprikladno ponašanje.

“Ne smiješ se svađati sa drugom djecom!”

“Ne smiješ se nikome smijati!”

“Ne smiješ nikoga napadati zato jer se različito oblači od tebe!”

“Ne smiješ vikati na svog prijatelja jer ti ne želi dati igračku s kojom se igra!”

“Očisti stol koji si zaprljao bojicama!”

“Jedi pristojno, moraš to sve pojesti da narasteš veliki!”

“Moraš pozdraviti svoje prijatelje i odgajateljice kada dolaziš i odlaziš iz vrtića!”

“Kada kašlješ obavezno stavi ruku na usta!”

“Pospremi igračke prije spavanja!”

“Ne smiješ nikoga, tući, omalovažavati, to nije lijepo!”

³⁷ Zdravko Tomin, „Izvan obiteljska svrha i odgoj djeteta“, <https://hrcak.srce.hr/55232>, Pristupljeno: 24.05.2021.

Ne samo da to nije lijepo, to nije niti kulturno. I redaju se upute i savjeti u nedogled, iz dana u dan. Tako se to djetesce već od prvog svog dana provedenog u vrtiću pomalo stavlja u "okvire", odgaja i uči kulturnom ponašanju. Ponaša se otprilike onako kako se ponaša i kod kuće samo što sada više nije jedino dijete i u centru pažnje već se mora prilagoditi životu u društvu dijeleći sa svojim novim prijateljima igračke koje nisu više samo njegove, mora jesti ono što mu je ponuđeno, učiti se samostalno oblačiti i obuvati, ići samostalno u toalet, ponašati se pristojno, ne vikati, ne stvarati drame, prilagoditi se grupi. Puno je tu smjernica, uputa, obaveza za to malo biće koje je naučilo biti centar svijeta. Ali, kaže se da se "željezo kuje dok je vruće", a to se upravo događa i u vrtiću. Iako to na početku ne izgleda skoro nikada bajno i krasno, bude tu i suza i bacanja i vrištanja i plakanja, ali ipak, malo po malo dijete shvaća i prihvaća savjete i sugestije, nagrađeno je za dobro i pristojno, kulturno ponašanje i idući linijom manjeg otpora, prilagođava se. Odgaja se i raste slijedeći i poštujuće društvene norme ponašanja, pokazuje brigu za druge, brigu za manju djecu koja plaču, tješi ih i ohrabruje, traži pomoć od starijih, uči na svojim greškama i veseli se pohvali i nagradi. Sve u svemu, kulturno napreduje.

Veliku tu ulogu ima sama odgojna ustanova i posvećenost njenih odgajatelja djeci. Djeci je taj vrtić drugi dom, a često u svojoj odgojiteljici vide drugu mamu koja o njima brine, presvlači ih, hrani, uspavljuje, uči, pjeva im, nosi ih, tepa im prenoseći im istovremeno svoje nazore o životu, svoju kulturu.

Vladimir Jurić u „Kulturi škole“ navodi, a osim na školu isto se može primijeniti i na predškolske ustanove, vrtiće : „Kultura škole se odnosi na stil života ponašanja i djelovanja u njoj pri čemu je izražen okolinski utjecaj, tradicija školskih institucija kao i tradicija same škole, što sve ima utjecaj na odgoj i obrazovanje unutar škole, a to znači i na ponašanje učenika, učitelja i ostalog osoblja u školi. U pozadini svega stoje pravila i školski rituali. Kultura škole se u konačnici odnosi na kulturu pojedinca.“³⁸

³⁸ Jurić, V., op. cit., str.7.

3.2. OSVRT NA NJEGOVANJE KULTURE U DJEČJEM VRTIĆU BAKAR, OGRANAK HRELJIN

Kultura i kulturna tradicija određenog područja njeguje se i u vrtićima. Tako se na primjer u Dječjem vrtiću Bakar gdje radim kao pripravnik odgajatelj, slave dani mjesta, Dani Sv. Jurja na Hreljinu gdje se djeci objašnjava tko je on bio, crtaju se njegove slike i objašnjava njegova povijest. Odlazi se na misu u župnu crkvu.

Maškare su izrazito popularne i cijenjene u ovom kraju. 1997. godine osnovana je sekcija za očuvanje hreljinske kulturne i prirodne baštine te njegovanje čakavskog narječja a najznačajnija aktivnost odvija se u sklopu odbora za maškare „Čočman Express“. Članovi te maškarane udruge posjećuju djecu u vrtiću i skupa sa njima sviraju i pjevaju. Djeca se pripremaju za taj veseli dio godine i u vrtiću izrađuju ukrase i maske.

Slika 6. Maske izrađene u Dječjem vrtiću Bakar, ogranak Hreljin

Izvor: <https://www.vrticbakar.hr/>

Djeca donose svoje maškarane kostime u vrtić i onda se tamo presvlače u svoje maske, odgojiteljice ih šminkaju i započinje ples u kojem se male glavice pretvaraju u prekrasne princeze ili ratoborne kauboje.

Slika 7. Maskare u vrtiću 2021.

Izvor: <https://www.vrticbakar.hr/>

Pjevaju se pjesme na čakavštini, recitiraju pjesmice. Prva naučena pjesma svakoga djeteta na Hreljinu je pjesma – himna hreljinskih maškara “Čočman Express” čiji tekst je naveden niže. U toj pjesmi na čakavštini opjevan je Hreljin, njegov zaštitnik sv. Juraj te način života i ljubav prema tradiciji i maškarama. Jako je interesantno kako tu pjesmu napisanu na čakavštini brzo i lako savladavaju i djeca doseljenika, znači ljudi koji su novi stanovnici Hreljina i koji se najčešće po prvi puta u životu susreću sa čakavštinom.

ČOČMAN EXPRESS

“Evo došal je i taj čas čočmani su dali glas, još od kad smo se rodili po maškaran smo mi hodili, poslao nas je Sv. Jura, hreljinska nas nosi bura.

Obahajat ćemo celu Riku i pokazat hreljinsku diku, za naše jude ne postoji stres, mi smo van judi, čočman express.

(ref) Kad hreljinske krabulje feštajuć polude onda celi Hreljin kampanajuć zbude, saku subotu na feštu pripravnici, stari, mladi, domaći i strani, si judi jako dobro znani, pozdravljaju Vas hreljinski čočmani.

Slika 8. Maškarana povorka

Izvor: <https://www.facebook.com/cocmani.hreljin/photos/>

Slika 9. Najmlađi član

Kad je bura kad je sneg, našoj grupi niš ne pači, ćeš na zdolun, ćeš va brig, nevrime nan niš ne znači. Naše noge nisu bosa aš prave čočmane nose. Saku subotu poludimo, doma do jutra ne gremo, a kad dojde zadnji skos na port poč kampanat, ako rabi i to.

Kad hreljinske krabulje feštajuć polude...(ref)

Veseli smo veseli aš smo malo popili, a sad homo doma spat jutra se je radno stat, ma kakovo doma spat, raje krepat ma ne molat.

Kad hreljinske krabulje feštajuć polude...(ref)

Izvor: <https://www.facebook.com/cocmani.hreljin/photos/>

Radionica “Raznolika noć knjige u Dječjem vrtiću Bakar” organizirana je ove 2021. godine. Djeca su od kuće donijela svoje omiljene slikovnice, čitala ih i razmijenila između sebe. Odgajatelji su djecu poticali na razmišljanje o “ljekovitoj moći knjige” te isticali da se “snaga pisane riječi očituje u njenoj sposobni da utječe na djecu, da mijenja naš doživljaj svijeta i sebe samih... razvija empatiju i suosjećanje.”³⁹

U Dječjem vrtiću Hreljin djeca su uz pomoć svojih roditelja kreirali svoje priče i slikovnice te ih prezentirali u vrtiću.

Slika 10. Djeca i slikovnice

Izvor: <https://www.vrticbakar.hr/novosti/234-raznolika-noc-knjige-2021-u-djecjem-vrticu-bakar>

³⁹ Dječji vrtić Bakar, Raznolika noć knjige u dječjem vrtiću Bakar, <https://www.vrtic.bakar.hr>, Pristupljeno: 26.04.2021.

Različite se aktivnosti održavaju u Dječjem vrtiću Hreljin kako bi se djecu odgajalo da žive u skladu sa prirodom.

Svako se proljeće također organizira sadnja cvijeća i drveća te roditelji zajedno sa djecom uređuju okoliš vrtića sadeći cvijeće koje djeca poslije zalijevaju i njeguju te sa osobitim veseljem prate njihov rast i vesele se svakom novom cvijetiću. Istovremeno se upoznaju sa pojmom ekologije i načinom na koji se moraju ponašati kako bi živjeli u skladu sa majkom prirodom, kako je ne bi zagađivali već se radovali i uživali u njenim ljepotama. Djeci je ispričano kako drveće zadržava i čuva vodu u tlu te kako proizvodi kisik bez kojeg je život na zemlji nemoguć.

Ove je godine održana eko akcija “Zasadi drvo, ne budi panj” te se na taj način utjecalo na razvoj ekološke svijesti kod najmlađih članova društva.

Slika 11. Djeca sade

Izvor: <https://www.vrticbakar.hr/novosti/229-zasadi-stablo-ne-budi-panj-u-djecjem-vrticu-bakar>

Do prošle su se godine redovno organizirala natjecanja u sportskim aktivnostima i dijelile medalje, a obzirom na trenutnu situaciju oko covida sa sportskim aktivnostima se zastalo, a djeci se puno priča i objašnjava ova pandemijska situacija u kojoj se cijeli svijet nalazi te kako se održavanjem osobne higijene obraniti od tog virusa i zaštiti sebe i druge. Ističe im se prednost boravka na zraku u igri, šetnji i druženju sa prijateljima.

Slika 12. Vrtić na otvorenom

Izvor: <https://www.vrticbakar.hr/novosti>

Slika 13. Djeca uče prometna pravila

Izvor: <https://www.vrticbakar.hr/novosti>

Za lijepa vremena djeca posjećuju Hreljinsku gradinu koja je od vrtića udaljena 2,5 km. Laganom šetnjom po bijelom putu, kroz šumu i polako prema vrhu brda djeci se prepričava povijest tih ruševnih ostataka srednjovjekovnog grada Hreljina. Do danas su se sačuvala dva crkvena objekta i to toranj tj. zvonik crkve sv. Jurja sa razvalinama dotične crkve te kapelica Blažene Djevice Marije. Ova kapelica za stanovnike novog Hreljina ima veliku važnost kao jedini sačuvani objekt starog Hreljina, ali i u religijskom smislu, te se do danas sačuvao običaj da se svakog 5. kolovoza na blagdan Gospe Snježne tu održava misno slavlje. Djeca vole posjećivati to mjesto, slušati priče o legendama i hrabrim starosjediocima koji su se tu borili protiv Turaka. To je njihov prvi susret sa povijesnom kulturom svoga mjesta.

Slika 14. Hreljinska gradina

Izvor: <https://www.croatiaweek.com/summer-in-bakar-green-margarets-summer-with-the-sounds-of-beethoven-at-321-m-above-sea-level/>

4. POJAM I FUNKCIJA MEDIJA

Današnje suvremeno društvo je društvo informacija gdje je velika količina informacija dostupna svima i ubrzano raste broj korisnika tih informacija. Osnovni utjecaj na odgoj i obrazovanje djeteta ima obitelj, roditelji, odgajatelji i profesori a sekundarni utjecaj imaju mediji i nove tehnologije.

Riječ medij „(lat. *medium*: sredina, sredstvo) je svako sredstvo posredstvom kojega se prenose poruke, vijesti, obavijesti i sl.“⁴⁰ Daniela Jurčić u članku „Teorijske postavke o medijima – definicije, funkcije i utjecaj“ navodi: „Mediji imaju svoje korijene u počecima društvenih zajednica u kojima je postojala potreba za javnim priopćavanjem informacija. Medij je posrednik prijenosa poruke od pošiljatelja poruke do primatelja. Sam naziv ima nekoliko značenja, a zapravo se različito tumači s obzirom na znanstveno područje ili područje društvenoga djelovanja. U komunikacijskim znanostima medij je tehničko ili fizičko sredstvo pretvorbe poruke koja se može slati preko kanala. Također se definira i kao suvremeno sredstvo za prenošenje informacija.“⁴¹

D. Jurčić dalje navodi: „Snažan razvoj medija dogodio se tijekom 20. i početkom 21. stoljeća. Osim razvoja elektroničkih medija, za razvoj medija općenito zaslužne su društvene i humanističke znanosti, kao i konkretne društvene okolnosti. Usporedo s razvojem tehničke i tehnološke baze novinarstva, razvijale su se mogućnosti te poboljšavali uvjeti rada u novinarstvu. Razvoj novinarstva otvorio je mogućnosti djelovanja i povećao učinke masovnih komunikacija na sve veće društvene strukture. U većini stručne literature stoji da su glavne zadaće novinarstva i medija informirati, educirati i zabaviti. Novinarstvo je puno više od toga... Tako Kovač i Rozenstil smatraju da „novinarstvo ima ključni zadatak da pruži ljudima informaciju koja im je potrebna da bi bili slobodni i učestvovali u upravljanju sami sobom“⁴².

⁴⁰ Hrvatska enciklopedija, online izdanje, Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=39755>, Pristupljeno: 25.5.2021.

⁴¹ Daniela Jurčić, „Teorijske postavke o medijima – definicije, funkcije i utjecaj“, <https://hrcak.srce.hr/190208>, Pristupljeno: 25.05.2021.

⁴² Ibidem., str. 129.

Mediji se općenito mogu podijeliti u dvije skupine: elektroničke medije i tiskane medije. Radio, televizija, film, računalo – Internet su elektronički mediji, a u tiskane se ubrajaju novine, knjige, časopisi, plakati i stripovi.

Najvažnije funkcije medija naveli su Rus-Mol i Zagorac-Keršer:

- "informacija – povećanje opće informiranosti građana i davanje kvalitetnijih informacija radi boljeg odlučivanja o najvažnijim pitanjima zajednice,
- artikulacija – oblikovanje i postavljanje problema u realne i vidljive okvire u kojima ih javnost može opažati,
- Agenda Setting – uspostavljanje prioriteta u tretmanu društvenih tema te stavljanje istih na mjesta gdje se oni trebaju riješiti; stavljanje problema i tema pred javnost, ali i onih koji ih moraju rješavati bez odgađanja,
- kritika i kontrola – omogućiti da se ništa ne skriva od javnosti, nadzirati vlast, politiku, biznis i sve javne nositelje ovlasti,
- zabava,
- obrazovanje – mediji su sve više u službi educiranja jer uporabom medija stječemo mnoga opća znanja; oni mogu imati poseban obrazovni karakter preko specijaliziranih edukativnih programa koji se bave znanostima, istraživanjem i popularizacijom,
- socijalizacija i vodstvo,
- integracija – mediji na mnoge načine spajaju ljude, kulture, ideje, vjere i sl."⁴³

Jedna od funkcija medija je i obrazovanje pa tako mediji imaju sve značajniju ulogu u suvremenom odgoju. Oni obuhvaćaju obrazovno-informativni sadržaj a često poprimaju i manipulativni oblik vodeći mlade ljude putem koji drugi žele.

⁴³ Štefan Rus-Mol, (2005.), Ana Jugoslava Zagorec Keršer, *Novinarstvo*, Clio, Beograd, str.14.

Slika 15. Podjela medija

Izvor: <https://sansazaroditeljstvo.org.rs/mediji/>

Slika 16. Mediji

Izvor: <https://sansazaroditeljstvo.org.rs/mediji/>

4.1. UTJECAJ MEDIJA NA RAZVOJ DJETETA

Na početku 21. stoljeća djeca odrastaju uz nezaobilazno društvo elektroničkih medija posebno među mlađim naraštajima. Nerijetko je vidjeti da je prva igračka koju dijete uzme u ruku upravo mobitel roditelja. Nevjerojatno je i kako ti mali prstići jako brzo nauče listati slike na mobitelu, odabrati aplikaciju You Tube i surfati tražeći željeni crtani film, a kasnije i igricu.

Od samog rođenja djeci su dostupni različiti mediji od radija, televizije, mobilnih telefona, interneta do računala. Puno novih spoznaja i novih informacija djeca dobivaju upravo od medija koji od malena postaju dio njihove svakodnevnice.

Slika 17. Djeca gledaju crtane filmove

Izvor: <https://depositphotos.com/308510562/stock-illustration-children-watching-television-room.html/>

D. Jurčić ističe i pozitivnu i negativnu stranu medija. „Medije, s jedne strane, smatramo jako pozitivnima. Oni mogu potaknuti na određeno ponašanje, doprinijeti razvoju društva u cjelini, poticati toleranciju, smanjivati razliku između društvenih slojeva, poticati maštu i kreativnost. Ipak, najvažnije pozitivne strane medija su informiranost, obrazovanje i zabava... Mediji su sastavni dio naših života jer preko njih dobivamo informacije o svijetu. Oni nas educiraju, zabavljaju i šire naše spoznaje.

Mediji imaju veliku moć utjecaja na formiranje javnoga mnijenja, stavova, ali i ponašanja pojedinca. Postali su glavni odgojitelji ljudi općenito, posebice djece i mladih. Javlja se potreba za razumijevanjem medijskih sadržaja ili tzv. medijska kultura. Na koncu, mediji nude zabavu pa industrija zabave nastoji zadovoljiti i tu ljudsku potrebu. Ta funkcija medija ima cilj prekinuti monotoniju, a ponuditi opuštanje, razbibrigu, odnosno odvajanje ljudi od svakodnevnih briga. U razvijenim državama mediji u velikoj mjeri eksploatiraju svijet zabave. S druge strane, mišljenje o štetnom utjecaju medija posebice se očituju u stavu da mediji potiču:

- a) pretjeran konzumerizam
- b) opsjednutost zabavom
- c) manipulaciju
- d) jezičnu nekulturu
- e) pornografiju
- f) rodnu diskriminaciju
- g) pasivizaciju
- h) nasilje.⁴⁴

Mirela Tolić u članku „Komunikacija u obitelji o medijskim sadržajima“ zaključuje „Pod naletom globalizacije, osobito s pojavom novih medija, bitno se mijenjaju ponašanja i preferencije djece i mladih. Moćne korporacije, koristeći se medijima, sve više pretvaraju djecu u pasivne konzumente, ovisnike o stvarima - nesposobne razlikovati autentičnu od neautentične zbilje. Tehnološki napredak (računalo, internet, e-učenje) omogućuje izvanredan pristup informacijama iz medija, ali i manipulacije medijima. Odatle pedagoški izazov kod raščlambe funkcionalne (odgojne, informativne, obrazovne) od disfunkcionalne (manipulativne) uloge novih medija. Djeca se sve teže nose s izazovima masovnih komunikacija, a sve je zamjetnija socijalna potištenost i izoliranost pojedinca, uz očiti izostanak empatičnosti i komunikacije u obitelji o medijskim sadržajima.“⁴⁵

Ništa ne može zamijeniti izravnu komunikaciju sa roditeljima, braćom i

⁴⁴ Jurčić, D., op. cit., str.134-135.

⁴⁵ Mirela Tolić, „Komunikacija u obitelji o medijskim sadržajima“, <https://hrcak.srce.hr/126480>, Pristupljeno: 25.05.2021.

sestrama, obitelji. Kao što ni jedna igrice na kompjuteru ne može zamijeniti boravak na svježem zraku, na livadi ili u parku, igru sa najobičnijom loptom u društvu vršnjaka ili obitelji. Možda je za roditelja jednostavnije svome trogodišnjaku staviti neki crtić na TV-u i na miru popiti kavu i usput vidjeti što ima novo na Facebooku, ali ne može zamijeniti šetnju i izlet u prirodu.

Slika. 18. Igra u prirodi

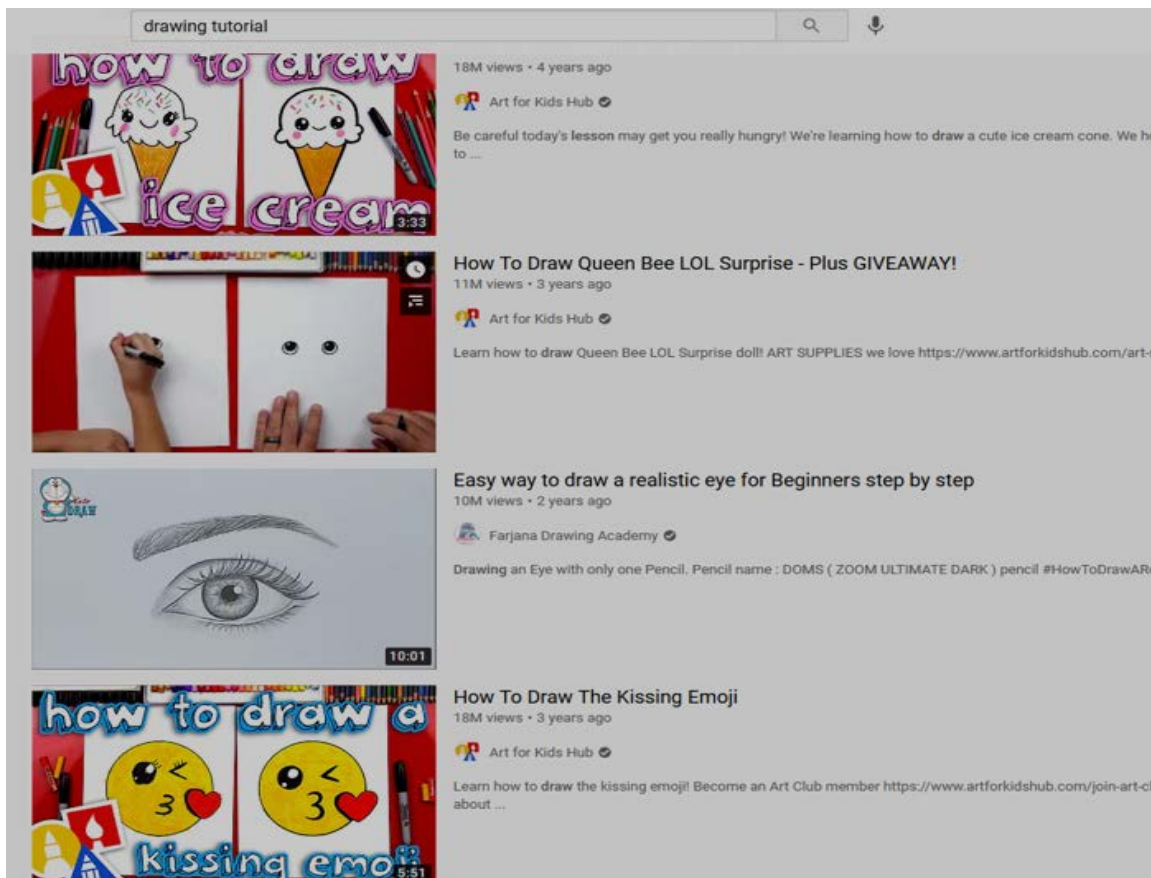

Izvor: <https://savjetnici.info/cgi-sys/suspendedpage.cgi/>

To nikako ne znači i nemoguće je izbjeći susret djece sa medijima, ali roditelji moraju to vrijeme pametno isplanirati da bi zaštitili djecu od neprestane izloženosti medijima. Važno je znati koje medijske sadržaje dijete gleda da bi se moglo što bolje procijeniti da li je to primjereno za njega i njegovu dob.

Mediji potiču djecu da crtaju, pjevaju i izražavaju se. Jedan od primjera su snimljeni klipovi na You Tubu gdje se djecu uči kako crtati. Znači, od kružića do kružića, crtice do crte i tako tim pojedinačnim potezima i jednostavnom tehnikom djeca pamte zadane poteze i uče crtati.

Slika 19. Učenje crtanja različitih oblika pomoću Interneta

Izvor: https://www.youtube.com/results?search_query=drawing+tutorial7/

Za djecu je bitno osigurati da dobivaju informacije iz različitih izvora i da se izražavaju na sve načine. Pri tome treba paziti da koriste medijske sadržaje namijenjene njima kako se ne bi susretala sa nasiljem, govorima mržnje, lažnim i zbunjujućim informacijama, zastrašujućim scenama ili seksualnim prizorima.

Preko različitih medija a naročito preko Interneta mladi se druže sa svojim vršnjacima bez kontrole roditelja i učitelja, a najčešće u nedostatku pravih prijatelja i zaposlenih roditelja, u medijima pronalaze jedine sugovornike.

Odrasli poštujući druge korisnike medija i pridržavajući se pravila pri korištenju internetskih stranica, djeci daju dobar primjer za njihovo korištenje. Potrebno je da i roditelji a s njima i djeca pronađu određenu ravnotežu između korištenja medija i ostalih aktivnosti.

5. ZAKLJUČAK

Zasnivanje obitelji duboka je i osobna odluka koja iz temelja mijenja život ljudi. Obitelj predstavlja sigurnu luku, stabilnost i utočište je od vanjskog svijeta, predstavlja vlastitu oazu mira, sreće i spokoja. To je mjesto gdje bi njeni članovi, u najužem krugu, roditelji i djeca, trebali uživati gradeći čvrste temelje na ljubavi, razumijevanja, strpljenju, dobroj i lakoj komunikaciji te iskrenim razgovorima, zajedničkim ručkovima i igri. Bitno je da njeguju vrijednosti koje su ogledalo kulture i putokaz su im kroz život. Obitelj njegujući zadovoljstvo, fleksibilnost, duhovnost, optimizam, samopoštovanje i humor te skrbeći se za tijelo brine i za razvoj duha kroz socijalizaciju i učenje a kroz roditeljski odgoj obavlja svoju osnovnu ulogu. U razvoju i odrastanju djeteta od njegovog začeca pa do njegove samostalnosti i sposobnosti za samostalan život i rad najveću ulogu ima obitelj kroz ispunjavanje djetetovih psihofizičkih i socijalnih potreba pa sve do formiranja ličnosti. Obitelj oblikuje svakog pojedinca kroz prijenos svojih stavova, vještina, vrijednosti i znanja. Dječji um razvija se određenim tempom koji treba pratiti, a dijete ohrabrivati u istraživanjima, igrati se, razgovarati s njim kako bi mu pomogli da razvije svoje sposobnosti i usvaja znanja o svijetu oko sebe. Svako dijete posjeduje određene sposobnosti i osobine, gaji interese koje treba prepoznati kako bi se djetetu pomoglo i usmjerilo ga na ispravan put odrastanja.

Prvo čovjekovo društvo je njegova najuža obitelj a kako odrasta dijete širi krug svojih poznanika i susreće se sa drugim oblicima društva, vrtićem, školom, crkvom, svojim izabranim društvom koje vežu isti interesi, način mišljenja, norme ponašanja i kultura. Tako svaka društvena grupa nastaje udruživanjem određenog broja ljudi a povezuju ih određeni ciljevi i interesi. Ključne su institucije društva obitelj, obrazovni sustav, religijske organizacije, te gospodarski, politički i pravni sustav, a znanost koja proučava društvo i odnose među ljudima zove se sociologija. Na razvoj djeteta uvelike utiče pozitivno društveno okruženje i to od porodice i pozitivne obiteljske klime gdje dijete dobiva sve ono što mu je potrebno za normalan život, pa do vrtića i škole gdje će djetetu biti omogućeno da uz druženje sa vršnjacima, kroz igru, stjecanje novih znanja i razvoj vlastitih sposobnosti vrtoglavo krene naprijed prema uspješnom savladavanju zadataka koji mu donosi škola, snalaženju u novim izazovima, prilagođavanju društvenim obvezama te razvoju socijalnih i komunikacijskih vještina.

Pojmovi odgoj i kultura usko su povezani i javljaju se zajedno te se kaže da je kulturan čovjek dobro odgojen čovjek. Za neprekidnu izgradnju i oblikovanje čovjeka od samog njegovog rođenja zaslužan je odgoj a kako čovjek stari oblikuju ga kulturne, moralne, etičke, intelektualne i druge osobine. Kultura je zajednička članovima neke grupe ili društva te je usmjerena prema stalnom širenju i rastu. Kulturan se čovjek ne rađa već se procesom socijalizacije obavlja i prenošenje kulture čije su glavne komponente jezik, norme i vrijednosti, običaji i rituali, simboli. Da bi se formirala zdrava osobnost djeteta od iznimne je važnosti i prenošenje kulture već od vrtićke dobi gdje se od prvog dana dijete odgaja i uči kulturnom ponašanju. Za primjer je u ovom radu uzet Dječji vrtić Bakar, ogranak Hreljin gdje se naročita pažnja poklanja njegovanju kulturne tradicije toga kraja. U vrtiću se slave Dani sv. Jurja, zaštitnika mjesta te pričaju priče o povijesti ruševnih ostataka starog grada Hreljina - Hreljinske gradine. Također se kao dio očuvanja hreljinske kulture te prirodne i jezične baštine njeguju maškare kojima djeca već od vrtićke dobi pristupaju te se maškaraju istovremeno njegujući i čakavsko narječje. Održana eko akcija zanimljivog imena „Zasadi drvo, ne budi panj“ ove godine naišla je na izuzetan interes kod djece te se njome utjecalo na razvoj ekološke svijesti. Djeci se također puno priča o virusu COVID19 te kako se zaštititi od istog a ističe im se prednost boravka na zraku u igri i šetnji.

Današnje je suvremeno društvo - društvo informacija gdje je ogromna količina informacija dostupna svima. Tako osnovni utjecaj na odgoj i obrazovanje djeteta ima obitelj, roditelji, odgajatelji i profesori, a sekundarni utjecaj imaju mediji i nove tehnologije. Mediji su sredstvo prenošenja vijesti tj. sredstvo komuniciranja. Radio, televizija, film i računalo su elektronički mediji, a novine, knjige, časopisi, plakati su tiskani mediji. Djeca odrastaju uz nezaobilazno društvo elektroničkih medija te putem medija komuniciraju, informiraju se, uče, zabavljaju. Sa jedne strane mogu biti izrazito poticajni, a sa druge strane mogu imati i štetne posljedice. Odrasli moraju biti upoznati sa medijima kojima se djeca koriste te moraju odrediti koje je korištenje medija primjereno za određenu djetetovu dob.

6. LITERATURA

1. Gordana Buljan Flander i suradnici, (2018.) *Znanost i umjetnost odgoja*, Naklada Geromar, Sveta Nedjelja
2. Fulvio Šuran, „Nikakva nas reforma neće spasiti“, https://fulviosuran.weebly.com/uploads/6/2/3/9/62390407/nikakva_nas_reforma_ne%C4%87e_spasiti.pdf, (Pristupljeno: 10.03.2021).
3. Gordana Buljan Flander, Ana Karlović, (2004.) *Odgajam li dobro svoje dijete?*, Marko M., Zagreb
4. Štefan Rus-Mol, Ana Jugoslava Zagorac-Keršer, (2005), *Novinarstvo*, Clio, Beograd
5. Paul Tough, (2012.), *Kako djeca uspijevaju*, Profil knjiga, Zagreb
6. Vladimir Jurić, „Kultura škole“, https://fulviosuran.weebly.com/uploads/6/2/3/9/62390407/0._predavanje_-_kultura_%C5%A0kole.pdf, Pristupljeno: 24.05.2021.
7. Barbara Pisker, „Osnove sociologije“, <https://www.vup.hr/skriptarnica>, Pristupljeno: 22.05.2021.
8. Sociologija za srednju školu, <https://sociologijasrednjaskola.blogspot.com>, Pristupljeno: 20.05.2021.
9. Obiteljski zakon, NN, br.103/15, 98/19, <https://www.zakon.hr/z/88/Obiteljski-zakon>, Pristupljeno:20.05.2021.
10. Udruga udomitelja za djecu i mlade Varaždinske županije Zipka, <https://www.zipkavarazdin.hr/sto-za-nasu-djecu-iz-zipke-znaci-obitelj/>, Pristupljeno: 26.03.2021.
11. Hrvatska enciklopedija, online izdanje, Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=16328>, Pristupljeno: 22.05.2021.
12. Hrvatska enciklopedija, online izdanje. Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=16312>, Pristupljeno: 6.4.2021.
13. Hrvatska enciklopedija, online izdanje, Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=58838>, Pristupljeno: 24.5. 2021.
14. Hrvatska enciklopedija, online izdanje, Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=18525>, Pristupljeno: 16.4. 2021.

15. Hrvatska enciklopedija, online izdanje, Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=39755>, Pristupljeno: 25.5.2021.
16. Kyaaml, Razumijevanje primarnih i sekundarnih skupina u sociologiji, <https://hr.kyaaml.org/primary-and-secondary-relationships-3026463-14509>, Pristupljeno.:22.05.2021.
17. Djeca.hr, Odgajam li dobro svoje dijete, <https://djeca.hr/roditeljstvo/odgoj/odgajam-li-dobro-svoje-dijete/>, Pristupljeno:23.05.2021.
18. Dječji vrtići Dubrovnik, 15.svibnja-Međunarodni dan obitelji, <https://vrtici-du.hr/15-svibnja-medunarodni-dan-obitelji/>, Pristupljeno:23.05.2021.
19. Izreke i citati.com, <https://www.izrekeicitati.com/citati>, Pristupljeno: 28.04.2021.
20. CROSBİ, Suvremeni nastavnik, <https://www.bib.irb.hr/931018>, Pristupljeno: 24.05.2021.
21. Nova akropola.com, Što je kultura, <https://nova-akropola.com/covjek-i-svijet/aktualno/sto-je-kultura/>, Pristupljeno: 24.05.2021.
22. Dječji vrtić Bakar, Raznolika noć knjige u dječjem vrtiću Bakar, <https://www.vrtic.bakar.hr>, Pristupljeno: 26.04.2021.
23. Hrčak – portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa:
 - Ante Vukasović, „Priješka potreba odgoja za obiteljski i društveni život“, <https://hrcak.srce/34221>, Pristupljeno: 19.05.2021.
 - Ana Wagner Jakob, „Obitelj - sustav dinamičnih odnosa u interakciji“, <https://hrcak.srce/30728>, Pristupljeno: 22.05.2021.
 - Vesna Bedeković i Vlatka Lukačević, „Kultura društva kao osnova oblikovanja organizacijske kulture u kontekstu suvremenih menadžerskih procesa“, <https://hrcak.srce.hr/74952>, Pristupljeno: 24.05.2021.
 - Zdravko Tomin, „Izvan obiteljska svrha i odgoj djeteta“, <https://hrcak.srce.hr/55232>, Pristupljeno: 24.05.2021.
 - Daniela Jurčić, „Teorijske postavke o medijima – definicije, funkcije i utjecaj“, <https://hrcak.srce.hr/190208>, Pristupljeno: 25.05.2021.
 - Mirela Tolić, „Komunikacija u obitelji o medijskim sadržajima“, <https://hrcak.srce.hr/126480>, Pristupljeno: 25.05.2021.

7. SAŽETAK

U ovom se završnom radu objašnjavaju pojmovi i osobine obitelji, društva, kulture i medija te njihova važnost i utjecaj na razvoj djeteta.

U prvom poglavlju definiran je pojam obitelji kao najvažnije institucije za razvoj djeteta. Obitelj i njeni članovi su prvo sa čime se rođeno dijete susreće i imaju, mogli bi reći, najveći utjecaj na rast i razvoj djeteta koje tu stječe određene obrasce ponašanja koje će primjenjivati i u daljnjem životu.

Zatim se, što je opisano u drugom poglavlju, dijete uključuje u društvo edukacijom i socijalizacijom. Dijete se polako, uz članove svoje obitelji počinje družiti te čini dio skupine ljudi koji su najčešće povezane istom kulturom te dijele zajedničke norme, vrijednosti, uvjerenja i ponašanja i izgrađuju zajednička pravila djelovanja. Naglašena je velika važnost pozivnog okruženja za razvoj djeteta u obitelji, pa u vrtiću a zatim i u školi.

Dijete oblikuju elementi kulture kao što su zajednički ideali, određeni oblici ponašanja, obrazovanje, običaji i vjerovanja a prenošenje kulture od vrtićke dobi je jako bitno kako da bi se formirala zdrava osobnost djeteta. Dan je poseban osvrt kako se u Dječjem vrtiću Hreljin djeci prezentira kultura toga kraja i njeni običaji.

I na kraju mediji sa svim svojim informacijama djecu uče, educiraju, zabavljaju i utječu na formiranje stavova, vrijednosti i ponašanja.

Ključne riječi: obitelj, društvo, odgoj, obrazovanje, kultura, mediji.

8. SUMMARY

This thesis explains the concepts and characteristics of the family, society, culture and media and their importance and impact on child development.

The first chapter defines the concept of the family as the most important institution for child development. The family and its members are the first thing a newborn child encounters and have, we could say, the greatest influence on the growth and development of a child who acquires certain patterns of behavior that he will apply in later life.

Then, as described in the second chapter, the child is included in society through education and socialization. The child slowly begins to socialize with his family members and forms part of a group of people who are most often connected by the same culture and share common norms, values, beliefs and behaviors and build common rules of action. The great importance of the vocational environment for the development of the child in the family, then in kindergarten and then in school was emphasized.

The child is shaped by elements of culture such as common ideals, certain forms of behavior, education, customs and beliefs and the transmission of culture from kindergarten age is very important in order to form a healthy personality of the child. A special review is given of how the culture of the area and its customs are presented to children in the Hreljin Kindergarten.

And finally, the media with all its information teaches, educates, entertains and influences the formation of attitudes, values and behavior.

Key words: family, society, upbringing, education, culture, media.